

REGULI PRIVIND EFECTUAREA DE PERCHEZIȚII ALE BIROURILOR AVOCAȚIALE.

1. Curtea Constituțională a Republicii Federale Germania a declarat neconstituțională percheziția efectuată la sediul profesional al avocatului, în situația în care acesta din urmă nu are calitatea de suspect. (*BVerfG 2 BvR 497/12, 2 BvR 498/12, 2 BvR 499/12, 2 BvR 1054/12 (3. Kammer des Zweiten Senats) - Beschluss vom 29. Januar 2015 (LG Stuttgart / AG Stuttgart)*)

Într-o recentă decizie, (29 ianuarie 2015) Curtea a stabilit concret premisele unei percheziții a sediului profesional al avocatului, numai în situația în care acesta din urmă are calitatea de suspect sau pe cea de învinuit.

Curtea a plecat de la premisa că o percheziție este inadmisibilă, atunci când, în urma ei, se ajunge la informații referitoare la clientela avocatului (art. 160 din Codul de Procedură Penală). De asemenea, art. 97 din Codul de procedură penală interzice ridicarea de acte ori înscrisuri referitoare la raporturile dintre avocat și client. Din acest motiv, percheziționarea sediului profesional al avocatului, în situația în care acesta din urmă nu are calitatea de suspect ori de învinuit este ilegală, iar documentele ridicate nu pot fi folosite în cadrul unei proceduri judiciare.

În situația în care avocatul este suspectat de săvârșirea sau participarea la săvârșirea unei infracțiuni, efectuarea percheziției trebuie să aibă în vedere calitatea avocatului de organ independent în procesul de administrare a justiției.

Curtea Constituțională a trebuit să decidă într-un caz în care i s-a imputat avocatului că se sustrage de la obligația de întreținere față de cei trei copii rezultați dintr-o căsătorie anterioară, prin falsificarea unor documente privitoare la veniturile realizate.

În aceste condiții, judecătorul de instrucție a emis mandat de percheziție la sediul societății de avocați, în cadrul căreia suspectul își desfășura activitatea, ocazie cu care au fost ridicate, printre altele, documente contabile și o agendă cu termene. Avocatul a formulat plângere privind neconstituționalitatea mandatului de percheziție și a avut câștig de cauză.

Curtea Constituțională a stabilit în decizia sa câteva criterii fundamentale care trebuie respectate la efectuarea perchezițiilor sediilor profesionale ale avocaților, chiar și în situația în care un avocat este suspectat ori învinuit de comiterea unei infracțiuni.

Altfel decât la o percheziție "normală", trebuie avut în vedere nu numai dreptul fundamental al inviolabilității domiciliului, ci se impune, în special, respectarea unor interese generale care se bazează pe faptul că anumite locații (birouri avocațiale, cabinete medicale, etc...) să nu poată fi cercetate cu ușurință de autorități statale. În

aceste condiții, organele de cercetare penală trebuie să țină cont de dimensiunea limitelor aduse activității profesionale a celui în cauză.

Din aceste considerente, Curtea concluzionează că suspiciunea privind comiterea unei fapte penale care să impună efectuarea unei percheziții a sediului profesional al unui avocat trebuie atent cântărită. Suspiciunea comiterii unei infracțiuni minore, cum ar fi încălcarea obligației de întreținere nu justifică, de regulă, efectuarea unei percheziții.

Important este considerentul limpede exprimat de Curte, în sensul că mandatul de percheziție a unui birou avocațial trebuie să aibă în vedere, în mod explicit, că în astfel de situații se intervine nu numai asupra drepturilor fundamentale ale suspectului dar și asupra unor interese de ordin general care privesc relațiile de încredere ale publicului în raport cu anumiți profesioniști.

2. Republica Cehă.

Codul de procedură penală permite organelor de urmărire penală să efectueze percheziții ale birourilor avocațiale. În situația în care în incinta supusă percheziției se găsesc documente acoperite de secretul profesional, este obligatorie solicitarea de cooperare din partea baroului.

Autoritatea judiciară care efectuează percheziția poate verifica astfel de documente numai în prezența și cu aprobarea reprezentantului baroului, care participă la efectuarea percheziției. În situația în care reprezentantul baroului refuză să permită accesul la astfel de documente, acestea vor fi sigilate în prezența organului de urmărire penală, a reprezentantului baroului și a avocatului în cauză și vor fi predate în custodia baroului.

La solicitarea organului de urmărire penală, refuzul reprezentantului baroului poate fi complinit printr-o hotărâre judecătorească. O astfel de cerere trebuie făcută în termen de 15 zile de la data la care reprezentantul baroului a refuzat accesul la documente. Judecătorul poate da curs unei astfel de cereri în situația în care consideră că documentele respective nu intră în sfera secretului profesional. În cazul în care cererea este respinsă, documentele în cauză vor fi remise avocatului.

În ceea ce privește interceptarea convorbirilor dintre client și avocat, în situația în care ele se referă la aspecte ce țin de secretul profesional, organul de urmărire penală are obligația de a distruge imediat înregistrarea și de a nu folosi informațiile obținute pe această cale.

Nici organele de siguranță ale statului nu pot încălca secretul profesional al avocatului.

3. Franța

Percheziția efectuată asupra unui birou avocațial este circumscrisă prevederilor art.56 și 57 din Codul de procedură penală. Ea poate avea loc la biroul sau la domiciliul avocatului numai în prezența decanului baroului sau a unui reprezentant al acestuia din urmă.

Magistratul care a dispus efectuarea percheziției are obligația de a-l informa pe decan asupra obiectului percheziției și asupra faptei penale de comiterea căreia avocatul este **suspectat** ori învinuit. De asemenea îi va aduce la cunoștință decanului care sunt documentele ce urmează a fi căutate.

O percheziție generală, de natură a-l împiedica pe avocat să își exercite profesia, nu poate fi efectuată. Documentele ce urmează a fi ridicate nu pot fi consultate decât de magistratul care a dispus efectuarea percheziției și de decanul baroului.

Decanul baroului se poate opune la ridicarea unui document atunci când consideră că prin aceasta se violează secretul profesional. Documentul în cauză este sigilat în mod distinct și transmis, împreună cu un raport, judecătorului de libertăți și detenție, care va trebui să decidă asupra documentului, în termen de maxim 5 zile, prin încheiere. Încheierea nu poate fi atacată.

Nici o prevedere nu poate obliga un avocat să încalce secretul profesional, chiar dacă i se solicită acest lucru de către autorități ale securității statului.

4. Danemarca

În situația în care într-un birou avocațial supus percheziției se află documente acoperite de secretul profesional, autoritatea care efectuează percheziția trebuie să solicite cooperarea din partea baroului. Consultarea unui astfel de document se poate face numai în prezența și cu consimțământul reprezentatului baroului.

Reprezentantul baroului va fi prezent pe tot parcursul percheziției, având dreptul de a consulta orice document ce ar urma să fie ridicat. Totodată, va putea să își dea consimțământul cu privire la consultarea și ridicarea documentului în cauză ori să refuze. În această din urmă situație, documentul va fi sigilat în prezența tuturor

participanților la percheziție, de așa manieră încât acesta să nu poată fi distrus ori consultat și va fi predat de îndată în custodia baroului.

Refuzul reprezentantului baroului poate fi complinit, la cerere, în termen de maxim 15 zile, prin încheiere pronunțată de un judecător. În situația în care cererea autorității care efectuează percheziția este respinsă, documentele vor fi restituite avocatului.

5. Bulgaria

În conformitate cu prevederile art. 33 din Legea avocaturii, înscrisurile, documentele, inclusiv cele în format electronic, dosarele, echipamentele electronice, sunt inviolabile și nu pot forma obiect al unei percheziții, al unor măsuri de copiere, verificare sau ridicare. Nu există excepții de la această regulă.

Totodată, domiciliul sau biroul unui avocat pot fi supuse percheziției doar atunci când avocatul este suspectat ori învinuit de comiterea unei infracțiuni. Solicitarea de emitere a unui mandat de percheziție trebuie să cuprindă, în mod expres, o astfel de mențiune.

6. Canada. Baroul British Columbia. (<https://www.lawsociety.bc.ca>)

La solicitarea Președintelui Înaltei Curți, Baroul, împreună cu Ministerul Public, Ministerul Justiției și Asociația Șefilor de Poliție a pus la punct un set de reguli privind executarea mandatelor de percheziție ale birourilor avocațiale. Scopul a fost acela de a clarifica pașii care trebuie urmați pentru respectarea secretului profesional în timpul percheziției.

1. Numirea unui judecător delegat. Acesta are competența de a cerceta și de a ridica documente, inclusiv documente electronice și imagini ale datelor salvate în echipamentul electronic al avocatului, inclusiv computerul ca atare. El va trebui să mențină continuitatea și confidențialitatea documentelor în condițiile stabilite prin mandatul de percheziție.

2. Înainte de a ajunge la biroul avocațial supus percheziției, organul de urmărire penală va informa Baroul din British Columbia asupra existenței mandatului și a datei la care se va desfășura percheziția, fără a menționa locația în care aceasta va avea loc. În situația în care cel însărcinat cu efectuarea percheziției consideră oportun, baroul va fi informat și asupra locației exacte. Acest lucru va permite baroului să desemneze un reprezentant

care va putea oferi asistență avocatului în prezența acestuia din urmă, a judecătorului delegat și a celui ce efectuează percheziția. Baroul va asigura confidențialitatea asupra tuturor informațiilor obținute.

3. Ofițerul însărcinat cu efectuarea percheziției va asigura informarea avocatului și îi va pune în vedere că poate lua legătura cu baroul pentru a i se acorda asistență.

4. Nici-o operațiune menționată în mandatul de percheziție nu va putea fi efectuată în lipsa împlinirii condițiilor prevăzute la punctele 2 și 3 și până la sosirea judecătorului delegat.

5. Dacă se consideră necesar, se poate apela la serviciile unui expert criminalist de specialitate, care va proceda la cercetarea tuturor sistemelor electronice, va putea copia documente ori imagini aflate în memoria computerului cu respectarea întocmai a confidențialității asupra datelor accesate.

6. Toate documentele ridicate de judecătorul delegat vor fi plasate în pachete distincte, sigilate, și marcate pentru identificare fără a putea fi consultate de organul de urmărire penală sau de oricare alt terț.

7. După efectuarea percheziției, judecătorul delegat va plasa documentele în custodia Curții.

8. După ce documentele au fost încredințate în custodia Curții, aceasta poate permite judecătorului delegat și expertului criminalist accesul la documente în vederea identificării persoanelor care trebuie notificate asupra ridicării și a determinării faptului că respectivele documente se circumscriu mandatului de percheziție.

9. Ulterior se va permite avocatului celui în cauză accesul la documente, pentru a verifica dacă documentele sunt acoperite de secretul profesional și pentru a solicita, dacă va fi cazul, eliminarea lor din rezultatele percheziției.

10. Judecătorul delegat va depune toate eforturile pentru a lua legătura cu clienții avocatului ale căror interese pot fi afectate prin efectuarea percheziției. Judecătorul delegat va informa clienții cu privire la executarea mandatului de percheziție și la ridicarea unor înscrisuri care ar putea intra în sfera confidențialității și că aceste înscrisuri se află în custodia Curții și nu au fost consultate de organul de urmărire penală. De asemenea li se va pune în vedere clienților că au posibilitatea de a contesta

ca astfel de documente să fie puse la dispoziția organului de urmărire penală. Contestația va fi soluționată de Curte.

.....
.....
16. Documentele apreciate de Curte ca neintrând în sfera secretului profesional vor fi transmise organului de urmărire penală, în vederea continuării cercetărilor.

17. Documentele apreciate ca intrând în sfera secretului profesional vor fi returnate unei persoane desemnate de Curte.

7. Canada (Cadrul legal referitor la perchezițiile asupra birourilor avocațiale).

În scopul protejării secretului profesional al avocatului, judecătorul de drepturi și libertăți trebuie să respecte următoarele reguli, atunci când dispune efectuarea unei percheziții,:

1. Nu este permisă emiterea unui mandat de percheziție având drept obiect înscrisuri protejate de secretul profesional al avocatului.

2. Anterior începerii percheziției, organele de cercetare trebuie să facă dovada că nu există o alternativă rezonabilă la percheziție.

3. Când un judecător permite percheziționarea unui birou avocațial, trebuie solicitat organelor de anchetă să asigure protecție maximă confidențialității raporturilor client-avocat.

4. Cu excepția situației în care mandatul autorizează în mod expres examinarea, copierea și ridicarea unui document identificabil, toate înscrisurile aflate în posesia unui avocat vor fi sigilate înainte de ridicarea lor.

5. Trebuie depuse toate eforturile în vederea contactării avocatului și a clientului acestuia din urmă, înainte de începerea percheziției. Dacă avocatul ori clientul nu au putut fi contactați, un reprezentant al baroului va avea dreptul de a supraveghea sigilarea și ridicarea de înscrisuri.

6. Ofițerul împuternicit cu executarea mandatului, va informa judecătorul asupra eforturilor depuse în vederea contactării tuturor persoanelor care beneficiază de protecția confidențialității, dându-se acestora posibilitatea de a se opune ridicării de

înscrisuri, iar dacă cererea este respinsă, aceasta să poată fi soluționată prin încheiere judecătorească.

7. Dacă o notificare asupra dreptului de a opune secretul de serviciu nu este posibilă, avocatul care se află în posesia înscrisurilor ori un alt avocat desemnat de barou sau de curte, va examina documentele pentru a stabili dacă secretul profesional poate fi opus.

8. Procurorul general poate solicita judecătorului accesul la documente, dar nu le poate consulta anterior acestei solicitări. Organele de anchetă nu pot consulta documentele decât după ce judecătorul stabilește că acestea nu sunt acoperite de secretul profesional.

9. Dacă înscrisurile au fost considerate ca nefiind acoperite de secretul profesional, ele vor putea fi folosite pe parcursul urmăririi penale.

10. Documentele considerate a fi confidențiale trebuie înapoiate de îndată beneficiarului secretului profesional ori unei terțe persoane desemnate de curte.

Vechea Secțiune 488.1 din Codul de Procedură Penală, privind percheziționarea birourilor avocațiale a fost declarată neconstituțională. [*Lavallee, Rackel & Heintz v. Canada (Attorney General)*; *White, Ottenheimer & Baker v. Canada (Attorney General)*; *R. v. Fink*, [2002] 3 SCR 209, 2002 SCC 61 (*CanLII*)]

Notă : Sursa pentru punctele 2 - 5 o reprezintă volumul publicat de Universitatea din Cambridge sub titlul "Professional Secrecy of Lawyers in Europe", accesibil, în parte prin sistemul Google Books.